

Yhteistyö ja tuki nuorten nivelvaiheissa

Sanna Viinonen, YTM, projektityöntekijä, lehtori, Osallisuus ja toimintakyky / sosiaalialan koulutus, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: nuoret, nivelvaihe, oppimisvaikeudet, syrjäytyminen

Oppivelvollisuuden laajenemisesta on tulossa totta. Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2021 on varaus oppivelvollisuuden nostamiseen ja laki astuu voimaan elokuun alussa 2021 (Valtiovarainministeriö 2020). Hallituksen esityksen (HE: OKM032:00/2019) mukaan oppivelvollisuusikä korotetaan siis 18 ikävuoteen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisesta tehdään maksutonta. Laajentamisen tavoitteena on, että jokainen peruskoulunsa päättävä suorittaa toisen asteen tutkintonsa loppuun. Toinen keskeinen tavoite on kehittää nivelvaiheen ohjausta perusasteelta toiselle asteelle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.) Yhteiskunnan tehtäväksi kaavaillaan siis yhä tiukemmin nuorista ja heidän opinnoistaan huolehtimista. Ensimmäisenä laajennetun oppivelvollisuuden piirissä ovat peruskoulunsa keväällä 2021 päättävät nuoret.

Lapin ammattikorkeakoulu on yhtenä toteuttajana ESR:n sekä STEA:n rahoittamassa Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa. Hankkeen kohderyhmänä ovat yli 15-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Hankkeen päätoteuttaja on Pohjantähti-opiston kannatusyhdistys ry, osatoteuttajina Lapin ammattikorkeakoulun lisäksi ovat Tornion kaupungin sosiaalitoimi ja Pohjankodit Oy. Hankkeessa paneudutaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn eri tavoin. Hankkeen tavoitteena on muun muassa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten siirtymä- ja nivelvaiheiden tukeminen sekä näiden nuorten kanssa työskentelevien, eri ammattialojen työntekijöiden verkosto-osaamisen kehittäminen koulutusta järjestämällä.

Nivelvaiheella tarkoitetaan nuoren elämässä koulutuksellista siirtymävaihetta, jossa nuori koulutuspolullaan ottaa askeleita suuntaan tai toiseen. Nuoren tavallisin varsinainen nivelvaihe on hänen siirtyessä perusasteelta eteenpäin kohti ammatillista koulutusta. Nivelvaiheen kesto ja

sen sisältö vaihtelevat yksilökohtaisesti nuoren tarpeiden ja hänen tulevaisuuden suunnitelmiansa mukaan. (Opetusministeriö 2005, 10–11.) Konkreettiset muutokset nuoren nivelvaiheessa liittyvät ensisijaisesti koulun ja opintojen sekä oppimisen tuen järjestämiseen, mutta nuoren elämä on laajemminkin muutoksessa liittyen esimerkiksi asumisen ja koulumatkaan, perheeseen ja ystäväpiiriin sekä taloudellisiin kysymyksiin. On monella tavoin siis kyse uuden elämäntilanteen haltuun ottamisesta ja arjen hallinnan taidoista erityisine oppimiseen ja opiskeluun liittyvine tavoitteineen. On todettu, että nivelvaiheessa koulutuksesta tipahtaminen asettaa nuoren syrjäytymisen riskitilanteeseen, jossa työllistymisen ja yhteiskunnallisen integraation mahdollisuudet tulevaisuudessa heikentyvät merkittävästi (Pietikäinen 2007, 5). Opetus- ja kulttuuriministeriö on Zoomi-hankekokonaisuksiensa avulla tukenut nuorten koulutuspolkuja edistäen opiskelijoiden tuen ja ohjauksen moniammatillisia kehittämistyötä (Opetushallitus 2020).

Nivelvaiheessa olennaisia toimijoita ovat nuoren ja hänen perheensä lisäksi nuoren opintielle saatteleva peruskoulu ja vastaanottava oppilaitos tukipalveluineen. Tilanteesta riippuen myös sosiaali- ja terveystyöt, kuten hankkeessamme, saattavat olla perheen ja nuoren rinnalla. Tärkeää on tunnistaa ajoissa nuori elämäntilanteessaan ja etsiä yhteistyössä nuoren oikeaa suuntaa tietä hänen kykyjensä, toiveidensa ja tulevaisuudensuunnitelmiansa suhteen. Kotoa saatu oppi, mutta myös erilaiset tunnistamattomat oppimisvaikeudet sekä muut kognitiiviset haasteet voivat olla nuoren siirtymisissä kompastelujen ja opintoihin kiinnittymisen vaikeuksien taustalla (Eriksson 2018, 85). Yhtymäpinnassa nuori hankkeen Lapin Ammattikorkeakoulun osatoteutuksessa tarjoamme koulutusta näiden nuorten parissa työskentelevien henkilöiden asiantuntemuksen lisäämiseksi liittyen oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Pyrimme seminaarisällöin myös tuomaan esiin verkostotyön merkitystä nuoruusikäisen kanssa työskennellessä.

Oppivelvollisuuden laajentamisen lakiluonnos sai lausuntokierroksellaan kommentteja kunnilta, koulutuksen järjestäjiltä sekä muilta tahoilta muun muassa nuorisotyön ja -toiminnan parista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020). Suhtautuminen oppivelvollisuuden laajentamiseen jakoi mielipiteitä, mutta kommentteissa korostuivat hankkeemme ydinsisällöt oppimisen oppimisvaikeuksien tunnistamisen tärkeydestä, tuen asiantuntevasta järjestämisestä sekä ohjauksen ja yhteistyön merkityksestä nivelvaiheessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.). Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessamme olemme koonneet ja pyrkinneet kehittämään sekä nuoren yksilöllisen tuen että yhteistyön muotoja koulutuksellisiin nivelvaiheisiin liittyen. Näistä, sekä muusta

hankkeemme ydinsisällöistä, on mahdollista kuulla hankeseminaarissamme marraskuussa 2020.

Lähteet

Eriksson, S. 2018. Palvelujärjestelmän ammattilaisten käsitykset oppimisvaikeuksista ja erityisen tuen tarpeesta nuorten siirtymävaiheissa koulutuksesta työelämään. Teoksessa Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 136.

Opetushallitus 2020. Viitattu 17.9.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/zoomi-sujuvien-siirtymien-kansallinen-koordinointi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Hallituksen esitys HE: OKM032:00/2019. Viitattu 17.9.2020. <https://minedu.fi/en/project?tunnus=OKM032:00/2019>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Lausuntoyhteenvedo: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle oppivelvollisuuslaeiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 20.9.20. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/44da6a8c-2143-4148-96de-5804d201dac9/c78048c8-47d8-4c27-bcd7-46b47f0fbc29/MUISTIO_20200820140559.pdf

Opetusministeriö. 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 33. Helsinki: Opetusministeriö.

Pietikäinen, R. 2007. Palveluiden väliin putoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 13.

Valtiovarainministeriö 2020. Valtion talousarvioesitykset. <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2021&lang=fi&maindoc=/2021/tae/valtiovarainministerionKanta/valtiovarainministerionKanta.xml&opennode=0:1:239:663:701>: